

practice

ISO PUBLICATION ON

GOOD STANDARDIZATION PRACTICES

فهرست مندرجات

شماره صفحه	عنوان
۳	پیشگفتار
۴	اختصارات
۵	مقدمه
۱۰	۴- اصول تدوین استانداردها
۱۱	۴-۱ شش اصل استانداردسازی
۱۲	۴-۲ نقاط قوت ISO در رعایت اصول استانداردسازی
۱۳	۴-۳ اصل اول: شفافیت
۱۶	۴-۴ اصل دوم: باز بودن
۱۸	۴-۵ اصل سوم: بی طرفی و اجماع
۲۰	۴-۶ اصل چهارم: اثربخشی و شمولیت
۲۱	۴-۷ اصل پنجم: انسجام
۲۴	۴-۸ اصل ششم: بُعد توسعه
۲۷	۴-۹ اصل هفتم: مشارکت ذینفعان
۲۸	۴-۱۰ اصل هشتم: روند قانونی
۲۹	۴-۱۱ اصل نهم: پذیرش ملی

پیشگفتار

بر اساس تعریف، اصول خوب استانداردسازی (GSP¹) بهترین راه برای تدوین و انتشار استانداردها است. بنابراین، هدف این نشریه ارائه راهنمایی برای یک نهاد استانداردسازی ملی (NSB²) با اولویت کشور در حال توسعه، برای اجرای موثر و کارآمد فعالیت‌های اصلی و ضروری برای تدوین و انتشار استانداردها است.

استانداردسازی علاوه بر اندازه‌شناسی، تایید صلاحیت، خدمات ارزیابی انطباق و پایش بازار، از عناصر اصلی زیرساخت ملی کیفیت^۳ در یک کشور است. استانداردسازی جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص می‌دهد زیرا سایر سازمان‌های دخیل در زیرساخت ملی کیفیت، بخش اعظمی از کار خود را بر اساس استانداردهای منتشر شده توسط نهاد استانداردسازی ملی انجام می‌دهند. علاوه بر این در یک جامعه مدرن، استانداردها به توسعه پایدار و به ویژه تجارت، بهداشت، ایمنی و حفاظت از محیط زیست کمک می‌کنند.

از زمانی که مایکل پورتر^۴ مفهوم "زنجیره ارزش" را در سال ۱۹۹۸ تعریف کرد، این مفهوم به طور گسترده توسط سازمان‌ها برای شناسایی تمام عناصر عملیاتی و ارتباط میان آنها مورد استفاده قرار گرفت. هدف، بهینه‌سازی این فعالیت‌ها برای موثرتر و کارآمدتر کردن فرآیندها است. به کارگیری زنجیره ارزش برای یک نهاد ملی استانداردسازی، «فعالیت‌های اصلی» یعنی کارهایی که نهاد ملی استانداردسازی، باید برای تدوین و انتشار استانداردها بر اساس نیازهای کشور انجام دهد را مشخص می‌کند و «فعالیت‌های پشتیبانی» شامل زیرساخت‌ها و منابعی که باید در نهاد استانداردسازی ملی موجود باشد تا بتواند فعالیت‌های اصلی اساسی را به طور مؤثر و کارآمد انجام دهد را نیز توصیف می‌کند. بخش عمده‌ای از این سند به شناسایی عناصر زنجیره ارزش یک نهاد ملی استانداردسازی، می‌پردازد که می‌توانند با استفاده از GSP بهینه‌سازی شوند.

"فعالیت‌های اصلی" شامل عناصری مانند: (۱) برنامه ریزی؛ (۲) تدوین؛ (۳) انتشار؛ (۴) توزیع و ترویج^۵ و (۵) خدمات مشتری در ارتباط با استانداردهای ملی است. "فعالیت‌های پشتیبانی" با عناصری مانند: (۶) زیرساخت‌های اداری و مالی (۷) مدیریت منابع انسانی. (۸) توسعه محصول و فناوری و (۹) کمیته‌های فنی سر و کار دارد. این سند همه این موارد را با جزئیات کامل توصیف می‌کند و به هر نهاد ملی استانداردسازی، اجازه می‌دهد تا حاکمیت، زیرساخت و فرآیندهای خود را در براساس GSP تعیین شده ارزیابی کند. عناصر زنجیره ارزش همچنین اساس یک ابزار تشخیصی هستند که به نهاد ملی استانداردسازی، این امکان را می‌دهد تا به سرعت تعیین کند که آیا عناصر زنجیره ارزش در جای خود بوده و موثر می‌باشند.

¹ Good Standardization Practices

² National Standard Body

³ National Quality-Infrastructure

⁴ Michael E. Porter

⁵ Dissemination

اختصارات

BIPM	International Bureau of Weights and Measures	دفتر بین‌المللی اوزان و مقیاس
CAC	Codex Alimentarius Commission	کمیسیون کدکس مواد غذایی
CASCO	ISO Committee on Conformity Assessment	کمیته سیاست گذار ارزیابی انطباق
CEN	European Committee for Standardization	کمیته استانداردسازی منطقه ای اروپا
CENELEC	European Committee for Electrotechnical Standardization	کمیته منطقه ای استانداردسازی الکتروتکنیکی اروپا
DEVCO	ISO Committee for Developing Countries	کمیته سیاستگذار کشورهای در حال توسعه
ETSI	European Telecommunication Standardization Institute	مؤسسه استانداردسازی ارتباطات اروپا
GSP	Good Standardization Practice	اصول خوب استانداردسازی
IAF	International Accreditation Forum	مجمع بین‌المللی تأیید صلاحیت
IEC	International Electrotechnical Commission	کمیسیون بین‌المللی الکتروتکنیک
ILAC	International Laboratory Accreditation Cooperation	همکاری بین‌المللی تأیید صلاحیت آزمایشگاهی
IPPC	International Plant Protection Convention	کنوانسیون بین‌المللی حفاظت از گیاهان
ISO	International Organization for Standardization	سازمان بین‌المللی استانداردسازی
ITU	International Telecommunication Union	اتحادیه بین‌المللی ارتباطات
NMI	National Metrology Institute	مؤسسه ملی اندازه‌شناسی
NSB	National Standards Body	نهاد ملی استانداردسازی
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development	سازمان همکاری و توسعه اقتصادی
OIE	International Office of Epizootics	سازمان جهانی بهداشت حیوانات
OIML	International Organization of Legal Metrology	سازمان بین‌المللی اندازه‌شناسی قانونی
PEG	Process-Evaluation Group	گروه ارزشیابی فرآیند
POCOSA	ISO Policies and Procedures for Copyright, Copyright Exploitation Rights and Sales of ISO Publications	سیاست‌ها و رویه‌های ایزو برای حق چاپ، حقوق بهره‌برداری از حق چاپ و فروش انتشارات ISO
QI	Quality Infrastructure	زیرساخت کیفیت
RSB	Regional Standards Body	سازمان استاندارد منطقه‌ای
SWP	Standards Work Programme	برنامه کاری استاندارد
SC	SubCommittee	کمیته فرعی
SPS	Sanitary and Phytosanitary Measures	اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی
TBT	Technical Barriers to Trade	موانع فنی تجارت
TC	Technical Committee	کمیته فنی
TMB	Technical Management Board	هیئت مدیره فنی
UNIDO	United National Industrial Development Organization	سازمان توسعه صنعتی ملل متحد
WG	Working Group	گروه کاری
WTO	World Trade Organization	سازمان جهانی تجارت

مقدمه

نهادهای متعددی برای تدوین و انتشار استانداردهای بین‌المللی تأسیس شده‌اند. در این مورد بیش از ۵۰ سازمان وجود دارد. شش مورد از آنها به طور کلی دارای تأثیر گسترده‌تری نسبت به سایر نهادهای تخصصی‌تر استاندارد بین‌المللی هستند. توافقنامه WTO TBT در مورد محصولات اعمال می‌شود و سه سازمان اصلی که با چنین استانداردهایی سروکار دارند عبارتند از IEC، ISO و ITU. با توجه به توافقنامه اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی (WTO SPS)، نهادهای استانداردسازی سه گانه مرتبط با غذا، گیاه و حیوانات، شامل کمیسیون کدکس مواد غذایی (CAC) Codex Alimentarius، کنوانسیون بین‌المللی حفاظت از گیاهان (IPPC) و سازمان جهانی بهداشت حیوانات (OIE) که به طور خاص در توافقنامه WTO SPS ذکر شده‌اند.

نهادهایی که استانداردهای بین‌المللی را تدوین می‌کند عبارتند از:

کمیسیون بین‌المللی الکتروتکنیک (IEC) یک سازمان غیردولتی است که در سال ۱۹۰۶ تأسیس شد، دفتر مرکزی آن در ژنو قرار دارد و استانداردهای بین‌المللی برای کالاها و سیستم‌های الکتریکی و الکترونیکی را منتشر می‌کند. اعضای آن کمیته‌های ملی برق و الکترونیک کشورها هستند و در هر کشور تنها یک عضو وجود دارد.

سازمان بین‌المللی استانداردسازی (ISO) یک سازمان غیردولتی است که در سال ۱۹۴۷ با دفتر مرکزی خود در ژنو تأسیس شد و استانداردهای بین‌المللی گسترده‌ای را در حوزه‌هایی که عموماً توسط سایر نهادها در این فهرست بررسی نمی‌شوند، را منتشر می‌کند. اعضای آن سازمان استاندارد کشورها هستند و در هر کشور تنها یک عضو وجود دارد.

اتحادیه بین‌المللی ارتباطات (ITU) یک سازمان بین‌دولتی متعلق به مجموعه سازمان ملل است که در سال ۱۸۹۷ با استقرار دفتر مرکزی ژنو تأسیس شد و استانداردهای بین‌المللی را برای حوزه مخابرات منتشر می‌کند. اعضای آن را تقریباً ۲۰۰ کشور و ۸۰۰ نهاد بخش خصوصی و مؤسسه دانشگاهی تشکیل می‌دهند.

کمیسیون کدکس مواد غذایی (CAC) Codex Alimentarius یک سازمان بین‌دولتی متعلق به مجموعه سازمان ملل است که در سال ۱۹۶۳ تأسیس شد، دفتر مرکزی آن در رم است و استانداردهای بین‌المللی محصولات غذایی را، در برخی اوقات با همکاری سایر نهادها به عنوان مثال ISO، منتشر می‌کند. اعضای آن در حدود ۱۹۰ کشور هستند.

کنوانسیون بین‌المللی حفاظت از گیاهان (IPPC) یک سازمان چندجانبه در مجموعه سازمان ملل است که در سال ۱۹۵۱ تأسیس شد، دفتر مرکزی آن در رم است و استانداردهای بین‌المللی حفاظت از گیاهان را منتشر می‌کند و توسط یک کنوانسیون بین‌المللی تأسیس شده‌است، مانند سایر نهادها دارای عضو نیست، بلکه دارای طرف‌های قرارداد است که شامل کشورهایی هستند که به کنوانسیون ملحق شده‌اند.

سازمان جهانی بهداشت حیوانات (OIE) یک سازمان بین دولتی خارج از مجموعه سازمان ملل است که در سال ۱۹۲۴ تأسیس شد، دفتر مرکزی آن در پاریس است و استانداردهای بین‌المللی بهداشت حیوانات را منتشر می‌کند. در آن بیش از ۱۸۰ کشور عضویت دارند.

در ITU، CAC، IPPC و OIE، همه اعضا دارای وضعیت برابر هستند. در مورد ISO و IEC، سطوح مختلف عضویت امکان‌پذیر است که عضویت کامل بالاترین سطح است. سایر سطوح مانند عضویت وابسته یا متناظر دارای امتیازات کمتری است. عضویت کامل برای شرکت در ساختار حاکمیتی ISO و IEC مورد نیاز است و همین امر تا حد زیادی در مورد کمیته‌های فنی صدق می‌کند.

تفاوت‌هایی بین سازمان‌ها در نحوه انجام کار فنی بر روی تدوین استانداردها توسط کمیته‌های فنی وجود دارد. ISO، IEC و CAC یک سیستم غیرمتمرکز را اجرا می‌کنند که به موجب آن مسئولیت کامل اداره کمیته‌های فنی به نهادهای عضو داده می‌شود، در حالی که در IPPC، ITU و OIE فرایند تدوین استانداردها توسط دبیرخانه‌ها با برگزاری جلسات در سطح کارشناسی، مدیریت می‌شود. با این حال، همه الزامات WTO را برای استانداردهای بین‌المللی برآورده می‌کنند. نهادهای استاندارد بین‌المللی برای به حداقل رساندن همپوشانی‌ها، در بسیاری از زمینه‌ها همکاری نزدیکی دارند. موضوعی که به دلیل همگرایی فناوری^۱ اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. همچنین توافقنامه‌های همکاری رسمی بین نهادهای استاندارد بین‌المللی و برخی نهادهای استاندارد منطقه‌ای وجود دارد، به عنوان مثال. ISO و CEN و IEC و CENELEC

نهادهای استاندارد منطقه‌ای (RSB)^۲

دو نوع اصلی از سازمان‌های استاندارد منطقه‌ای (RSB) در طی سالیان توسعه یافته‌اند: ایجاد نهادهای استاندارد منطقه‌ای از طریق فرآیندهای سیاسی همسو با ترتیبات تجاری منطقه‌ای مانند. بازارهای مشترک و مناطق آزاد تجاری؛

تأسیس نهادهای استاندارد منطقه‌ای به عنوان یک سازمان داوطلبانه در مناطق جغرافیایی مشخص به عنوان مثال. آفریقا و حاشیه اقیانوس آرام.

در هر دو مورد، نهادهای استاندارد منطقه‌ای ممکن است استانداردهای منطقه‌ای را منتشر کنند که از طریق کمیته‌های فنی خود تدوین شده‌اند، یا فقط می‌تواند یک انجمن باشد که به موجب آن هماهنگ‌سازی استانداردها

^۱ Technology convergence

^۲ Regional standards-bodies

در سراسر منطقه در بین کشورهای عضو تسهیل می‌شود، یعنی هیچ استاندارد منطقه‌ای تدوین و منتشر نمی‌شود. **نهادهای استاندارد منطقه‌ای** شناخته شده منتشرکننده استانداردهای منطقه‌ای شامل CEN، CENELEC و ETSI در اتحادیه اروپا می‌باشند.

برای نوع اول، نهادهای ملی استانداردسازی منطقه ممکن است برای مشارکت فعالانه در تدوین استانداردهای منطقه‌ای از طریق کمیته‌های فنی، تعهد داشته باشند. این استانداردهای منطقه‌ای ممکن است به عنوان استانداردهای رسمی منطقه‌ای منتشر شوند یا فقط برای پذیرش به عنوان استانداردهای ملی در اختیار نهادهای ملی استانداردسازی قرار گیرند. در هر صورت، نهادهای ملی استانداردسازی باید استانداردهای منطقه‌ای را به عنوان استانداردهای ملی در یک بازه زمانی معین بپذیرند و هرگونه استانداردهای ملی متناقض را باطل کنند. نمونه‌های متداول استانداردهای اتحادیه اروپا^۱ و استانداردهای جامعه شرق آفریقا^۲ هستند.

در نوع دوم، اعضا نهادهای ملی استانداردسازی هستند، اما عضویت معمولاً داوطلبانه یا با دعوت است. نمونه‌های معمولی عبارتند از: سازمان آفریقایی استانداردسازی (ARSO)، سازمان منطقه‌ای جامعه کارائیب برای استاندارد و کیفیت (CROSQ) و کمیسیون استانداردهای پان آمریکا (COPANT). برخی از آنها کمیته‌های فنی را برای تدوین استانداردهای منطقه‌ای ایجاد می‌کنند، اما بسیاری از آنها به عنوان یک انجمن عمل می‌کنند که در آن مسائل استانداردسازی منطقه‌ای می‌تواند مورد بحث قرار گیرد و هماهنگ‌سازی استانداردهای ملی کشورهای عضو بدون ارجاع به انتشار استانداردهای منطقه‌ای تسهیل شود.

نهادهای ملی استانداردسازی (NSB)

در صد سال گذشته بسیاری از کشورها نهادهای ملی استانداردسازی متمرکز ایجاد کرده‌اند، اگرچه هنوز چند کشور از رویکرد غیرمتمرکز پیروی کنند. وضعیت سازمانی آن‌ها می‌تواند از یک اداره دولتی، یک سازمان حقوقی عمومی (به عنوان مثال یک نهاد قانونی) یا یک سازمان حقوقی خصوصی (به عنوان مثال یک سازمان "غیر انتفاعی" یا "انتفاعی") باشد. تفکیک دقیق انواع آن‌ها مشخص نیست زیرا فعلاً هیچ پایگاه داده مشترک در این زمینه وجود ندارد، اما جزئیات مربوط به هر یک از نهادهای ملی استانداردسازی را می‌توان در وب‌گاه آنها یافت. به نظر می‌رسد که اکثر نهادهای ملی استانداردسازی دارای ساختار دولتی و در رتبه دوم سازمان‌های حقوقی عمومی و پس از آن بخش خصوصی را تشکیل می‌دهند.

مسئولیت‌های اصلی نهادهای ملی استانداردسازی شامل تدوین و انتشار استانداردهای ملی، ارائه اطلاعات مربوط به استانداردها، و ارتباط با نهادهای استاندارد منطقه‌ای و بین‌المللی است. بسیاری از نهادهای ملی استانداردسازی خدمات مرتبط با استانداردها مانند بازرسی، آزمون، صدور گواهینامه و آموزش را نیز ارائه می‌دهند. توصیه

¹ EN

² EAC

می‌شود NSB ها در انجام مسئولیت‌های اصلی خود، از GSP پیروی کنند. یک نکته مهم برای هر نهاد ملی استانداردسازی، صرف‌نظر از وضعیت سازمانی آن، و این‌که آیا خدمات ارزیابی انطباق ارائه می‌دهد یا خیر، این است که برنامه تدوین استانداردهای آن باید بدون دخالت سیاسی نامرتبط انجام شود، یعنی باید بی‌طرفی آن تضمین شود.

۴- اصول تدوین استانداردها

توافقنامه WTO TBT نهادهای استانداردسازی بین‌المللی را با نام مشخص ذکر نکرده است. به جای آن، در سال ۲۰۰۰، کمیته فنی TBT، مشخصات استانداردهای بین‌المللی را با ایجاد شش اصل اجباری برای تدوین آنها، تعریف کرد. موفقیت در کاربرد این اصول، زمانی تعیین می‌شود که استاندارد بین‌المللی به عنوان مبنای تدوین مقررات فنی برای رفع اختلاف تجاری دو کشور به کار گرفته شده باشد. این اصول اکنون در سطح ملی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد تا مشخص شود فرآیندهای مورد استفاده در تدوین استانداردهای ملی مطابق با انتظارات بین‌المللی (یعنی مطابق با GSP) است.

۴-۱ شش اصل استانداردسازی

این شش اصل در یک سند رسمی تصمیمات مصوب کمیته WTO TBT و تحت عنوان "اصول تدوین استانداردها، راهنماها و توصیه‌های بین‌المللی در رابطه با مفاد ۲، ۳ و پیوست ۳ توافقنامه"، گنجانده شده است. برای پاسخ به این سوال که آیا یک استاندارد خاص، یک استاندارد بین‌المللی است یا خیر، کارشناسان استاندارد می‌توانند از این سند برای تصمیم‌گیری در این مورد، استفاده کنند. شش اصل فهرست شده توسط کمیته TBT در مورد استانداردهای بین‌المللی^۱ عبارتند از:

- شفافیت^۲
- باز بودن^۳
- بی‌طرفی و اجماع^۴
- اثربخشی و ارتباط^۵
- انسجام^۶
- بعد توسعه^۷

سازمان بین‌المللی استانداردسازی ISO علاوه بر توجه به این شش اصل، سه اصل مهم دیگر را اضافه کرد:

- مشارکت ذینفعان^۸
- تشریفات قانونی^۹
- اجرای استاندارد در سطح ملی^{۱۰}

^۱ شماره سند مرتبط در WTO: G/TBT/9، نوامبر ۲۰۰۰، پاراگراف ۲۰ و پیوست ۴.

^۲ Transparency

^۳ Openness

^۴ Impartiality and consensus

^۵ Effectiveness and relevance

^۶ Coherence

^۷ Development dimension

^۸ Stakeholder engagement

^۹ Due process

^{۱۰} National implementation

۴-۲ نقاط قوت سازمان بین‌المللی استانداردسازی ISO در رعایت اصول استانداردسازی

این سازمان توسط یک سیستم غیرمتمرکز، حرفه‌ای و مبتنی بر اعضا، برای تدوین استانداردهای بین‌المللی پشتیبانی می‌شود. بنابراین می‌تواند از نقاط قوت بسیاری از اعضای خود برای مدیریت کمیته‌های فنی خود استفاده کرده و از توان فنی هزاران متخصص بین‌المللی از کشورهای عضو استفاده کند. ساختار سازمانی ISO بطور مشخص و با مسئولیت‌های روشن تعریف شده است. فرآیند تدوین استانداردها که مبتنی بر باز بودن، شفافیت و اجماع است، به وضوح در دستورالعمل‌های ISO/IEC بیان شده است. تدوین‌گران استانداردها باید این اصول را با تأیید هیئت مدیره فنی (ISO/TMB) که بر کل سیستم نظارت می‌کند، به کار گیرند. این فرآیند به نوبه خود پاسخگوی شورای ISO است. با این وجود، در سال‌های اخیر، ISO برای پاسخگویی به نیازهای حال حاضر و جدید ذینفعان و نیز حفظ خود به عنوان یک سازمان تدوین‌کننده استانداردهای بین‌المللی، شاهد گسترش برنامه‌کاری خود بوده و در حوزه‌های موضوعی جدید تکامل یافته است. از آنجا که انتظارات ذینفعان از سیستم ISO در حال تغییر است، چالش‌های معقولی در رابطه با فرآیندهای تدوین استانداردها با این تحول همراه بوده است. در نتیجه، هیئت مدیره فنی این سازمان گروه ارزشیابی فرآیند^۱ (PEG) را برای بررسی پاسخگویی فرآیندهای تدوین استانداردهای ISO به این تغییرات پویا، تشکیل داد (برای جزئیات بیشتر به زیر بند ۴-۹-۱ مراجعه کنید).

۴-۲-۱ منشور اخلاقی ISO

منشور اخلاقی ISO اصول و تعهداتی را که قبلاً در تعدادی از اسناد قانونی، دستورالعمل‌ها و قطعنامه‌های مجمع عمومی یا شورا وجود دارد، یکپارچه می‌کند. منشور اخلاقی ISO به نحوه اقدام کلیه اعضای ISO در موضوعات مرتبط با استانداردسازی در سطوح بین‌المللی، منطقه‌ای و ملی می‌پردازد.

این سازمان به عنوان ارائه‌دهنده استانداردها برای دولت‌ها، صنعت و جامعه و متعهد به همکاری برای مقابله با چالش‌های قرن بیست و یکم، از همه اعضای ISO انتظار دارد مطابق با منشور اخلاقی ISO عمل کنند تا از جایگاه بالای سازمان اطمینان حاصل شود. این منشور شامل چهار اصل است که به موارد زیر می‌پردازد:

- تدوین استانداردهای بین‌المللی مرتبط در سطح جهانی به شیوه‌ای منصفانه، پاسخگو و کارآمد؛
- ترویج اجرای استانداردهای بین‌المللی و اصول خوب ارزیابی انطباق^۲ (GCaP) مرتبط؛
- نظارت بر یکپارچگی ISO و ارتقای منظر و نماد ISO؛ و
- توجه به بعد توسعه

منشور اخلاقی ISO را می‌توانید از تارنمای ISO دریافت کنید.

^۱ Proces Evaluation Group

^۲ Good conformity-assessment practices

۲-۲-۴ منشور رفتاری ISO

منشور رفتاری ISO چارچوب اخلاقی کار فنی را که در محیطی بین‌المللی، به صورت چند بخشی و با مشارکت گروه‌های متعدد ذینفعان انجام می‌شود، فراهم می‌کند. این منشور برای متخصصینی که به‌منظور مشارکت در تدوین استانداردها انتخاب می‌شوند و در کمیته‌های فنی (TC)، کمیته‌های فرعی (SC)، گروه‌های کاری (WG) یا سایر گروه‌ها شرکت می‌کنند، کاربرد دارد. مشارکت کنندگان به طور خاص به موارد زیر متعهد می‌شوند:

- تلاش برای نفع کلی جامعه جهانی؛
- تقویت اجماع و حاکمیت؛
- موافقت با هدف و دامنه کاری مشخص؛
- مشارکت فعال و مدیریت مشارکت موثر؛
- حل و فصل سریع اختلافات؛
- رفتار اخلاقی؛ و
- احترام به دیگران در اجلاس‌ها

منشور رفتاری ISO را می‌توان از وب گاه ISO دریافت کرد. این سند راهنمایی مفید برای نهاد ملی استانداردسازی است تا نسخه مرتبط در سطح ملی را برای اعضای کمیته فنی استانداردها تدوین نماید.

۳-۴ اصل اول: شفافیت^۱

به طور کلی، شفافیت به وضوح و روشنی مقررات، برنامه‌ها، فرآیندها و اقدامات اشاره دارد و این که چرا، چگونه، چه چیزی و چه اندازه از موارد مدنظر است. این بدان معناست که در دنیای استانداردسازی، مسئولان، مدیران و اعضای کمیته‌های فنی به گونه‌ای عمل کنند که قابل مشاهده و قابل درک باشد و گزارش فعالیت‌ها به گونه‌ای ارائه شود که افراد خارج از سیستم، بتوانند فعالیت افراد داخل را مورد ارزیابی قرار دهند. این امر باعث افزایش اعتماد به نهادهای استانداردسازی و افراد مرتبط می‌شود.

بر اساس نظر کمیته رفع موانع تجاری سازمان تجارت جهانی (WTO TBT)، ارائه اطلاعات ضروری، رویه‌های شفافیت باید حداقل دربرگیرنده موارد زیر باشد:

- انتشار اطلاعیه‌ای در مراحل اولیه و در زمان مناسب برای آگاه کردن اشخاص ذینفع در مورد اینکه نهاد استانداردسازی، پیشنهاد تدوین یک استاندارد خاص را در دستور کار قرار داده‌است؛

^۱ Transparency

- اطلاع‌رسانی از طریق مکانیسم‌های ارتباطی مناسب به اعضای نهاد بین‌المللی استاندارد سازی، با ارائه شرح مختصری از دامنه‌کاری پیش‌نویس استاندارد، از جمله هدف و دلایل تدوین آن، در مراحل اولیه و در زمان مناسب که امکان ارائه اصلاحات و پرداختن به اعلام نظرات مقدور باشد؛
- در صورت درخواست، ارائه سریع متن پیش‌نویس استاندارد به اعضای نهاد سازمان بین‌المللی استاندارد سازی؛
- تعیین یک دوره زمانی کافی برای ذینفعان کشورهای عضو سازمان استاندارد بین‌المللی، به منظور ارائه نظرات به صورت کتبی و در نظر گرفتن این نظرات در متن پیش‌نویس استاندارد،
- انتشار سریع استاندارد پس از تصویب؛ و
- انتشار دوره‌ای یک برنامه‌کاری دربرگیرنده اطلاعات استانداردهایی که در حال حاضر تهیه و تصویب می‌شوند.

مشخص شده است که انتشار و ارسال اطلاعیه‌ها، اعلان‌ها، پیش‌نویس استانداردها، نظرات، استانداردهای مصوب یا برنامه‌های کاری به صورت الکترونیکی (بستر مجازی)، می‌تواند ابزار مفیدی برای اطمینان از ارائه به موقع اطلاعات باشد.

۴-۳-۱ اقدامات سازمان بین‌المللی استاندارد سازی ISO

سیستم ISO بصورت کاملاً شفاف مورد توجه می‌باشد:

تمامی فرآیندهای ISO تحت پوشش قوانین و رویه‌های رسمی است. این رویه‌ها در دستورالعمل‌های ISO/IEC موجود و برای ISO و IEC مشترک بوده و با افزودن برخی قوانین خاص در این سازمان تکمیل شده‌است. این قوانین و رویه‌ها به صورت آنلاین در وب گاه ISO بدون هیچ محدودیتی در دسترس هستند.

- فهرست عضویت‌ها (کشورهای عضو ISO و سازمان‌های مرتبط)، روساء، هماهنگ‌کننده‌ها و دبیرخانه‌های همه کمیته‌های فنی/فرعی (TCs، SCs) و گروه‌های کاری (WG) بدون هیچ محدودیتی به صورت آنلاین در وب گاه ISO وجود دارند.
- رویه‌های رأی‌گیری گسترده برای تأیید پروژه‌های پیشنهادی و پیش‌نویس استانداردهای بین‌المللی ایجاد شده‌اند و نتایج هر رأی‌گیری به اطلاع همه اعضا می‌رسد.
- هیئت مدیره فنی (TMB) وظیفه پایش ساختار کمیته‌های فنی ISO را بر عهده داشته و ایجاد کمیته‌های فنی جدید و روسا و دبیرخانه‌های آنها را تایید می‌کند، کمیته‌های فنی را در مورد پیشرفت برنامه‌های کاری (یا عدم وجود آن) مسئول می‌داند و درخواست‌های مرتبط با تصمیمات آنها را بررسی می‌کند.

۴-۳-۲ اقدامات نهادهای ملی استانداردسازی

نهادهای ملی استانداردسازی باید فرآیندهایی را اجرا کنند که بسیار شبیه به فرآیندهای مورد نیاز یک نهاد استاندارد بین‌المللی است، تفاوت اصلی این است که در سطح ملی عمل می‌کند. برخی از عناصری که باید مورد توجه قرار گیرند عبارتند از:

- نهادهای ملی استانداردسازی باید رویه‌های رسمی را برای هدایت فرآیند تدوین، انتشار و اطلاع‌رسانی استانداردها اجرا کند. این رویه‌ها باید به‌روز نگه داشته شوند، به طور قابل اثباتی اجرا شوند و در دسترس ذینفعان باشند. برخی از نهاد های استانداردسازی ملی، استاندارد ی برای فرآیند تدوین استاندارد در سطح کشور خود تدوین نمودند که در برگزیده اصول، نمای کلی و چارچوب فرآیند تدوین و انتشار استانداردهای ملی است. پیاده‌سازی یک سیستم مدیریت کیفیت رسمی، مانند سیستمی مطابق با ISO 9001، نیز مکانیسم مفیدی در این زمینه است.
- پیوست توافقنامه TBT سازمان تجارت جهانی، نهادهای ملی استانداردسازی ها را ملزم می‌کند حداقل هر شش ماه یک برنامه‌کاری منتشر کنند، مطابق با این برنامه‌کاری باید پیشنهادهای تدوین استانداردهای جدید را در مراحل اولیه به روشی واضح و قابل فهم، به همه ذینفعان اطلاع‌رسانی شود. توصیه می‌شود شرح مختصری از دامنه پیش‌نویس استاندارد، از جمله هدف و دلایل ضرورت تدوین آن نیز ارائه شود تا طرف‌های ذینفع بتوانند در مورد مشارکت در تدوین استاندارد تصمیم‌گیری نمایند.
- هنگامی که کمیته فنی تعیین نماید که پیش‌نویس استاندارد برای مشاوره آزاد آماده است، باید در اختیار اشخاص ذینفع قرار گیرد. در حال حاضر نهادهای ملی استانداردسازی ها معمولاً این کار را از طریق رسانه‌های الکترونیکی انجام می‌دهند، اما، در صورتی که کشورها دسترسی گسترده‌ای به اینترنت نداشته باشند، راه‌های ارتباطی دیگری، مانند درج اعلامیه در مطبوعات روزانه یا روزنامه دولتی، یا ارسال خبر نامه به ذینفعان مرتبط به‌طور مستقیم، ممکن است همچنان مورد نیاز باشد. یک دوره زمانی کافی باید برای اعلام‌نظر کتبی ذینفعان در نظر گرفته شود (حداقل ۶۰ روز). برای مدیریت این نظرات باید رویه‌ای روشن و قابل درک در نظر گرفته شود.
- طرف‌های ذینفع باید به متن پیش‌نویسی که برای اظهارنظر عمومی منتشر شده است، دسترسی داشته باشند. نهادهای ملی استانداردسازی باید در مورد استانداردهای بین‌المللی مانند استانداردهای ISO و IEC قانون حق انتشار^۱ را مد نظر داشته باشد. اگر پیش‌نویس ارائه شده، پذیرش یک استاندارد بین‌المللی باشد، نهاد ملی استانداردسازی نمی‌تواند پیش‌نویس را به‌گونه‌ای منتشر کند که هر کسی بتواند یک نسخه رایگان از آن دریافت کند. از این‌رو، نهادهای ملی استانداردسازی فقط باید در صورت درخواست یک کپی ارائه کنند و در برخی موارد حتی ممکن است به نوعی نیاز به پرداخت هزینه باشد.

امکان دیگر دسترسی از طریق اینترنت به صورت فقط خواندنی بدون امکان بارگیری اسناد پیش نویس است.

۴-۴ اصل دوم: باز بودن^۱

به طور کلی، باز بودن مرتبط است با نوعی از همکاری که فرآیند تدوین محتوای بهتر را تقویت می کند. سیستم باز، سیستمی است که در آن مشارکت به گونه ای توسعه یابد که طیف وسیعی از مخاطبان مرتبط را در برگیرد، در این صورت احتمال بیشتری برای پذیرش سند یا استراتژی تدوین شده، توسط مخاطبان وجود دارد.

با توجه به استانداردسازی بین المللی، کمیته تصمیم WTO TBT در مورد این موضوع تاکید می کند که عضویت در نهاد بین المللی استانداردسازی باید بر مبنای رویکرد بدون تبعیض، برای کشورهای عضو سازمان تجارت جهانی (WTO)، امکان پذیر باشد. این امر شامل باز بودن بدون تبعیض، با توجه به مشارکت در سطح سیاست-گذاری و در هر یک از مراحل تدوین استانداردها، مانند موارد زیر است:

- پیشنهاد موضوعات کاری جدید و پذیرش آنها؛
- بحث فنی در مورد پیشنهادها؛
- ارائه نظرات در مورد پیش نویس ها؛
- بازنگری استانداردهای موجود؛
- رای گیری و تصویب استانداردها؛ و
- انتشار استانداردهای تصویب شده.

برای هر یک از اعضای ذینفع در یک نهاد بین المللی استانداردسازی، از جمله اعضای کشورهای در حال توسعه که علاقه مند به فعالیت های استانداردسازی در موضوعات خاص هستند، باید فرصت های مشخصی برای مشارکت در تمام مراحل تدوین استانداردها فراهم شود. شایان ذکر است با توجه به اینکه نهادهای استانداردسازی اعضای سازمان تجارت جهانی آیین نامه "اصول خوب تهیه، پذیرش و بکارگیری استانداردها توسط نهادهای استاندارد" (پیوست ۳ توافقنامه TBT) را پذیرفته اند، مشارکت در یک فعالیت استانداردسازی بین المللی خاص، تا حد امکان، از طریق یک هیئت نمایندگی (به نمایندگی از همه نهادهای استانداردسازی)، انجام می شود.

۴-۴-۱ اقدامات سازمان بین المللی استانداردسازی ISO

در سیستم ISO، معنی و تفسیر باز بودن با توجه به تدوین استانداردها عمدتاً به موارد زیر مربوط می شود:

- پیشنهاد و پذیرش موارد کاری جدید؛
- ثبت نظرات در مورد پیش نویس استانداردها به منظور بررسی آنها و

¹ Openness

- رای‌گیری در مورد استانداردها و تصویب آن‌ها.

هر نهاد عضو ISO که به یک فعالیت استانداردسازی خاص علاقه دارد، فرصت‌های مشخصی برای مشارکت در تمام مراحل تدوین استانداردها مطابق با معیارهای سطح عضویت خود در اختیار دارد. بسیاری از کشورها به طور کامل از این فرصت‌ها استفاده می‌کنند و برخی دیگر به دلیل محدودیت منابع، کمتر از آن استفاده می‌کنند.

علاوه بر این، ISO این سازمان اعضای خود را تشویق می‌کند تا مواردی درباره مزایای عضویت کامل در این سازمان، و این واقعیت که یک نهاد ملی استانداردسازی می‌تواند در هر سطحی به سازمان ISO ملحق شود و در هر زمان فرصت ارتقا فراهم است را، با تصمیم‌گیران در کشورهاشان به اشتراک بگذارند. به این ترتیب، اعضای ISO ممکن است بر اساس نیازها و اولویت‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی خود، میزان و سطح مشارکت خود را تعیین کنند.

۴-۴-۲ اقدامات نهاد ملی استانداردسازی

مشابه یک نهاد بین‌المللی استانداردسازی، مشارکت نهادهای ملی استانداردسازی در فرآیند تدوین استانداردها باید در تمام مراحل، برای همه ذینفعان باز باشد. اقدامات مرتبط در این خصوص شامل مراحل زیر می‌شود:

- ارائه پیشنهاد و پذیرش موارد کاری جدید؛
- بحث فنی بر روی پیشنهادها؛
- ثبت نظرات در مورد پیش‌نویس؛
- بازنگری استانداردهای موجود؛
- رای‌گیری و تصویب استانداردها و
- انتشار استانداردهای تصویب‌شده.

نهاد ملی استانداردسازی باید از مشارکت همه طرف‌های ذینفع، متناسب با هر استاندارد در حال تدوین حمایت کند. مشارکت نباید مشروط به عضویت در هیچ سازمان خاصی باشد. این امر به‌ویژه در مورد مشارکت کنندگانی که بالقوه نمایندگان کمتری دارند، مانند شرکت‌های کوچک و متوسط (SMEs)، مصرف‌کنندگان و نمایندگان طرف‌های اجتماعی (مانند اتحادیه‌های کارگری، سازمان‌های غیردولتی مصرف‌کننده و محیط‌زیست) مهم است. این موضوع مستلزم ایجاد رویه‌هایی برای نظارت بر مشارکت گروه‌های مختلف ذینفعان، تشویق مشارکت آن‌ها و چشم‌پوشی از برقراری هرگونه شرایط خاص برای عضویت یا اخذ هزینه مشارکت است.

با توجه به ضرورت مشارکت همه طرف‌های ذینفع، همگی آن‌ها نمی‌توانند در هیئت یا شورای نهاد ملی استانداردسازی نماینده داشته‌باشند، زیرا این امر ممکن است باعث ایجاد ساختار حاکمیتی، بسیار دست و پاگیر و حتی ناکارآمد شود - برای تقویت فعالیت‌های حاکمیتی شورای نهاد ملی استانداردسازی، او می‌تواند نسبت به ایجاد یک انجمن استانداردسازی که همه ذینفعان می‌توانند آزادانه در آن مشارکت کنند، مبادرت نماید. چنین انجمنی ممکن است یک یا دو بار در سال تشکیل جلسه دهد، در مورد مسائل استانداردسازی مشورت

کرده، تقاضاهای بازار را شناسایی و توصیه‌هایی را به هیئت مدیره یا شورای نهاد ملی استانداردسازی و مدیریت ارشد ارائه کند.

۴-۵ اصل سوم: بی طرفی و اجماع

بر اساس اصل بی طرفی تصمیمات باید بر اساس معیارهای عینی، بدون تمایل به یکی از طرف‌ها، بدون تعصب یا ترجیح دادن منفعت یک شخص بر دیگری به دلایل غیرمنطقی باشد. تمایل به یک طرف، اغلب با دیدگاه خاصی همراه است که از توجه به شایستگی‌های جایگزین امتناع می‌کند. برعکس آن، بی طرفی منجر به در نظر گرفتن همه گزینه‌ها به شیوه‌ای عینی، بدون جانب داری یا تأثیر عوامل خارجی بی‌مورد و ناروا می‌شود.

در راهنمای ISO/IEC Guide 2 اجماع به عنوان توافق کلی تعریف شده است که مشخصه آن عدم مخالفت مستمر با موضوعات اساسی توسط هر یک از گروه‌های ذینفع مرتبط؛ و فرآیندی است دربرگیرنده نظرات همه طرف‌های ذیربط با ایجاد رضایت بدون استدلال متناقض است. نتیجه مهم تعریف مذکور این است که اجماع نیازی به اتفاق آرا ندارد.

بر اساس تصمیم کمیته TBT همه نهادهای مرتبط اعضای WTO باید فرصت‌های مشخصی برای مشارکت در تدوین استاندارد بین‌المللی فراهم کنند، به گونه‌ای که فرآیند تدوین استانداردها امتیازی برای منفعت یک تأمین‌کننده خاص یا کشور/کشورها یا منطقه(ها) ایجاد ننماید. بی طرفی باید در کل فرآیند تدوین استانداردها با توجه به موارد زیر رعایت شود:

- دسترسی به مشارکت در فرآیندهای کاری؛
- ثبت نظرات در مورد پیش نویس‌ها؛
- در نظر گرفتن نظرات بیان شده و نظرات ارائه شده؛
- تصمیم‌گیری از طریق اجماع؛
- اخذ اطلاعات و مستندات؛
- انتشار استاندارد بین‌المللی؛
- هزینه‌های دریافت شده برای اسناد؛
- حق پذیرش استاندارد بین‌المللی به عنوان یک استاندارد منطقه‌ای یا ملی؛
- بازنگری و تجدیدنظر استانداردهای بین‌المللی.

۴-۵-۱ اقدامات سازمان بین‌المللی استانداردسازی ISO

فرهنگ دستیابی به اجماع در ISO دارای سابقه طولانی است. رویه‌های تدوین استانداردهای ISO نمونه‌ای از فرآیند اجماع است. انتصاب رئیس و دبیر کمیته‌های مختلف فنی ISO توسط هیئت مدیره فنی (ISO/TMB) برای اطمینان از انتصاب افراد شایسته و با تجربه در این سمت‌ها مهم است. مسئولیت دستیابی به اجماع در

داخل کمیته های فنی بر عهده این افراد است. به منظور اطمینان از برآورده شدن این اصل، فرآیند به طور مستمر توسط مدیران کمیته و کارکنان دبیرخانه مرکزی ISO پایش می شود.

۴-۵-۲ اقدامات نهاد ملی استانداردسازی

در موضوع اجماع و بی طرفی، نهاد ملی استانداردسازی باید اطمینان حاصل کند که بستری بی طرفانه و مستقل برای کار تدوین استانداردها فراهم آورده است به گونه ای که زمینه مشارکت برابر برای همه طرف ها وجود داشته باشد. نهاد ملی استانداردسازی باید اطمینان حاصل کند که فرآیند استانداردسازی با در نظر گرفتن و گردآوری همه نظرات، به صورت مشارکتی و مبتنی بر اجماع باقی می ماند. هر زمان که به اجماع اشاره می شود، نهاد ملی استانداردسازی می تواند تعریف اجماع را به طور کامل همراه با اشاره دقیق به منبع آن ذکر کند. نهاد ملی استانداردسازی باید به مشارکت کنندگان و کسانی که فرآیند تدوین استانداردها را رهبری می کنند در ایجاد اجماع کمک کند.

- همچنین، نهاد ملی استانداردسازی باید از مشارکت کنندگان درگیر دعوت کند تا به طور کامل و با حسن نیت در فرایند استانداردسازی همکاری کنند. تدوین و اجرای یک منشور رفتاری برای اعضای کمیته، رویکرد مفیدی است.

- **برخورد قاطع اما بی طرفانه با اعتراض ها:** در فرآیند دستیابی به اجماع، دیدگاه های مختلفی در مراحل تکامل پیش نویس استاندارد بیان می شود. برخی از آن ها ممکن است از نظر ماهیتی کاملاً متفاوت باشند و می توانند به «مخالفت مستمر با مسائل بنیادی» تبدیل شوند. رئیس باید تعیین کند که آیا این یک موضوع بنیادی است و آیا مخالفت مستمر مبتنی بر منافع بخش مهمی از ذینفعان است (به تعریف اجماع در راهنمای ISO/IEC Guide 2 مراجعه کنید). اگر موضوع ماهیتی نبوده یا مربوط به بخش مهمی از منافع ذینفعان نباشد، باید مخالفت ها ثبت شوند و کار ادامه یابد.

اگر هر دو حالت وجود داشته باشد، وضعیت به طور بالقوه بسیار ناخوشایندتر است و رئیس باید تلاش کند تا اختلافات را از بین ببرد. گاهی اوقات بهتر است به طور موقت یک موضوع بحث برانگیز کنار گذاشته شود و کار بر روی بقیه پیش نویس استاندارد ادامه یابد و در پایان زمانی که یک گروه کاری یا کمیته فنی در مورد بیشتر بخش های پیش نویس به توافق رسیدند، مجدداً به موضوع مورد اختلاف بازگردند. در غیر این صورت صرف زمان زیاد برای موضوعات بحث برانگیز می تواند پیشرفت فرآیند تدوین استاندارد را مختل کند. به علاوه، گاهی اوقات توقف بحث های اصلی در داخل کمیته فنی و ادامه بحث در مورد موضوع مورد مناقشه به صورت جداگانه با مخالفین اصلی راهکاری مفیدی است. بنابراین آموزش رؤسای گروه های کاری باید دربرگیرنده آشنایی با مکانیسم های دستیابی به اجماع باشد.

اگر اختلافات مهم باشند و مخالفت مستمر ادامه یابد، ممکن است موضوع به جلسه بعدی موکول شود تا به مشارکت کنندگان فرصت داده شود در موضع خود تجدید نظر کنند و نهاد ملی استانداردسازی نیز

فرصتی برای مشورت با مدیران خود داشته باشد. با این حال، در برخی موارد، پس از ثبت مخالفت مستمر باید تصمیمی برای تکمیل کار گرفته شود، تصمیمی که بهتر است به طور جمعی توسط نهاد ملی استانداردسازی و رئیس گرفته شود.

- **ارجحیت دستیابی به اجماع نسبت به رای گیری:** نهاد ملی استانداردسازی باید تا آنجا که ممکن است از رأی گیری خودداری نماید، زیرا نتیجه حاصل علاوه بر اینکه با بحث های بی نتیجه در مورد اینکه چه کسی حق رأی دارد، اغلب از مواضع بدست آمده در اجماع فاصله دارد. نهاد ملی استانداردسازی باید از روش های رأی گیری فقط به عنوان آخرین راه چاره و تنها زمانی استفاده کند که شرایط مناسب و قوانین رأی دادن برای همه واضح و قابل قبول باشد.
- **ثبت اقدامات مرتبط:** ثبت نقطه نظرات بیان شده با دلایل منطقی، از جمله هرگونه مخالفت مستمر، تصمیمات اتخاذ شده، اقدامات انجام شده و در صورت نیاز، ابتکارات اتخاذ شده برای دستیابی به اجماع، اقدام خوبی است.
- **استفاده از فرآیند واخواهی:** افراد مشارکت کننده که مخالفت مستمر دارند و از فرایند کار یا نتیجه حاصل ناراضی هستند، می توانند از مکانیسم های واخواهی نهاد ملی استانداردسازی استفاده کنند. رویه این مکانیسم باید بصورت رسمی توسط نهاد ملی استانداردسازی تهیه شده باشد:

۴-۶ اصل چهارم: اثربخشی و شمولیت

اثربخشی و شمولیت میتواند در دارا بودن چهار ویژگی زیر خلاصه شود:

- نیازهای مخاطب باید مورد توجه قرار گیرد. در زمینه استانداردها، این بدان معناست که نیازهای کاربران، یعنی صنعت، مراجع ذیصلاح، تأمین کنندگان و مصرف کنندگان باید تعیین شود.
- پیام به مخاطب باید واضح، بدون ابهام و موثر در رفع نیازهای آنها باشد، یعنی استانداردها باید بر روی نیازهای کمیت متمرکز شوند.
- استاندارد، باید به موقع ارائه شود. اگر استاندارد مدتها پس از پیشرفت فناوری یا پیشرفت بازار منتشر شود و استاندارد در زمان انتشار دارای شمولیت نباشد، مؤثر نخواهد بود. این موضوع یک چالش خاص در فناوری های پیش رونده و سریع است. از این رو زمان رسیدن به بازار یک پارامتر مهم در انتشار استاندارد است.
- به ویژه یک استاندارد بین المللی، باید برای کشورهای توسعه یافته و نیز در حال توسعه شمولیت داشته باشد. اگر استاندارد بین المللی برای طیف وسیع تری از کشورها موضوعیت داشته باشد، مفیدتر بوده و کاربران بالقوه بیشتری آن را به کار می برند.

کمیته تصمیم WTO TBT الزام می‌کند که استانداردهای بین‌المللی دارای شمولیت باشند و به طور مؤثر به نیازهای نظارتی و بازار پاسخ دهند، تحولات علمی و فناوری در کشورهای مختلف را در نظر بگیرند، تجارت بین‌المللی را تسهیل و از موانع تجاری غیر ضروری جلوگیری کنند. آنها نباید بازار جهانی را مخدوش کرده، اثرات نامطلوبی بر رقابت منصفانه داشته باشند، یا توسعه نوآوری و فناوری را متوقف کنند. به علاوه، زمانی که نیازها یا علایق متفاوتی در کشورها یا مناطق دیگر وجود دارد، استانداردها نباید مشخصات یا الزامات کشورها یا مناطق خاص را ترجیح دهند.

یک اصل مشابه برای محصولات مشمول حق ثبت اختراع و حق چاپ نیز قابل اجرا است. هدف استانداردها اطمینان از سازگاری فناوری‌ها و سیستم‌ها در سطح جهانی است. برای دستیابی به این هدف، که در راستای منافع مشترک همه مشارکت کنندگان است، باید اطمینان حاصل شود که استانداردها، کاربرد و استفاده از آنها برای همه قابل دسترسی است.

بنابراین، استانداردها نباید از محصولاتی با ثبت اختراع حمایت بیشتری کنند که در نتیجه آن محصولات مشابه با همان هدف را حذف کنند. در این مورد برای مثال ISO، IEC و ITU، یک خط مشی مشترک ثبت اختراع منتشر کرده‌اند. این امر مستلزم آن است که یک اختراع که به طور کامل یا جزئی در یک استاندارد یا توصیه بین‌المللی گنجانده شده است، باید بدون محدودیت‌های غیرضروری، برای همه کاربران قابل دسترس باشد. در غیر این صورت، استاندارد می‌تواند دربرگیرنده مقررات موضوع اختراع نباشد.

۴-۶-۱ اقدامات سازمان بین‌المللی استانداردسازی ISO

تلاش ISO بر این است تا اطمینان حاصل کند که استانداردهایی که با نام تجاری ISO تهیه و منتشر می‌شوند دارای شمولیت هستند، در غیر این صورت بازار به زودی در جستجوی استاندارد دیگری خواهد بود. بنابراین ISO تمام استانداردهای منتشر شده را در یک بازه زمانی پنج ساله بررسی می‌کند. ISO سیاست‌هایی را تدوین و اجرا می‌کند تا اطمینان حاصل شود که هیچ کشور یا منطقه‌ای نمی‌تواند محتوای استانداردهای بین‌المللی را به زیان دیگران تحت تأثیر قرار دهد و استانداردهای ISO به طور عمده مبتنی بر عملکرد و کارایی هستند.

همه کمیته‌های فنی مطابق با برنامه‌کاری کمیته که مبتنی بر الزامات بازار و نیازهای نوظهور، تدوین شده است، عمل می‌کنند. هیئت مدیره فنی اولین طرح کاری راهبردی کمیته را تأیید می‌کند و پس از آن کمیته‌ها مسئول اطمینان از به‌روزرسانی و بازنگری منظم آن هستند.

استانداردهای ISO/IEC CASCO برای ارزیابی انطباق بیانگر نمونه‌ای از کاربرد اصل شمولیت در استانداردها است. سری ISO/IEC 17000 به طور گسترده به عنوان معیاری برای ارزیابی انطباق و شناسایی متقابل و حتی توسط مالکان طرح‌های ارزیابی انطباق در بخش خصوصی، کاربرد دارد.

۴-۶-۲ اقدامات نهاد ملی استانداردسازی

نهاد ملی استانداردسازی باید الزامات اعلام شده توسط کمیته WTO TBT مرتبط با سطح ملی را مورد توجه قرار دهد و باید استانداردهایی را برای رفع نیازهای بازار و کمک به پیشبرد تجارت در گسترده‌ترین زمینه‌های جغرافیایی و اقتصادی تدوین کند. به‌ویژه، نهاد ملی استانداردسازی باید:

- به نیازهای تنظیم‌گری مرتبط یا نیاز بازار از نظر امکان‌پذیر و مناسب بودن، و همچنین توجه به پیشرفت‌های علمی و فناوری در تدوین استانداردها توجه کند به عنوان مثال با تدوین یک راهبرد مناسب برای استانداردهای ملی.
 - پیشنهادات ارائه شده برای تدوین استانداردهای جدید یا تجدید نظر آنها را بدون توجه به این که این پیشنهادات از کجا نشأت می‌گیرند، به سرعت بررسی کند.
 - اطمینان از این که استانداردهای جدید، بازار را مخدوش نمی‌کنند یا اثرات نامطلوبی بر رقابت منصفانه ندارند یا نوآوری و توسعه فناوری را متوقف نمی‌کنند.
 - راهنمایی کمیته‌ها به منظور ترجیح دادن الزامات مرتبط با ویژگی‌های عملکردی به مشخصات طراحی یا ویژگی‌های توصیفی تا اطمینان حاصل شود که استانداردهای تدوین شده توسعه فنی را متوقف نمی‌کنند. این امر به نوبه خود خطر تأثیرات نامطلوب بازار را کاهش می‌دهد.
 - تمرکز بر کاربری آسان و استفاده از زبان ساده در استانداردها و محدودیت در کاربرد مراجع الزامی در مواردی که برای برآورده کردن الزامات استاندارد ضروری هستند.
 - در نظر گرفتن رویه‌هایی برای شناسایی و بازنگری استانداردهایی که منسوخ، نامناسب یا ناکارآمد شده‌اند. همه استانداردها باید به طور دوره‌ای مورد بازنگری قرار گرفته و در صورت نیاز، تجدیدنظر شوند تا از مرتبط بودن آنها با تغییرات بازار یا نیازهای مراجع ذیصلاح و پیشرفت‌های علمی و فناوری جدید اطمینان حاصل شود. دوره بازنگری پنج ساله یک رویکرد رایج است.
- در صورت لزوم، نسخه‌های قبلی استانداردها را در دسترس قرار دهد. در این صورت، وضعیت استاندارد باید به وضوح بیان شود، به عنوان مثال، اگر استاندارد ابطال یا جایگزین شده‌است.

۴-۷ اصل پنجم: انسجام

انسجام، کیفیت منطقی، سازگاری و شکل دادن به یک رویکرد واحد است. تصمیم کمیته WTO TBT بر این است که برای جلوگیری از تدوین استانداردهای بین‌المللی متضاد، مهم است که نهادهای استانداردسازی بین‌المللی از تکرار یا موازی‌کاری با کار سایر سازمان‌های استانداردسازی بین‌المللی اجتناب کنند. در این راستا، همکاری و هماهنگی بین نهادهای بین‌المللی زیربط ضروری می‌باشد.

این نیاز در دهه‌های گذشته با همگرایی فناوری‌ها بیشتر مورد توجه قرار گرفته‌است. به عنوان مثال، وسایل نقلیه موتوری قبلاً فقط در حوزه سازمان ISO بودند، اما اکنون خودروهای الکتریکی در دسترس هستند که نیاز به

همکاری نزدیک بین سازمان ISO و کمیسیون IEC می‌باشد. این موضوع در عکاسی نیز صدق می‌کند، عکاسی قبلاً بر اساس فیلم و فرآیند شیمیایی انجام می‌شد، اما امروزه عکاسی دیجیتال بر بازار حاکم است. بنابراین، همکاری دقیق و هماهنگی استانداردهای بین‌المللی در بین سازمان‌های استانداردسازی بین‌المللی به چالش بسیار مهمی تبدیل شده که این سازمان‌ها باید آن را مدیریت کنند. در غیر این صورت، به سرعت هرج و مرج ایجاد می‌شود.

۴-۷-۱ اقدامات سازمان بین‌المللی استانداردسازی ISO

به منظور اطمینان از انسجام بین استانداردهای ISO و استانداردهای منتشر شده توسط سایر نهادهای استانداردسازی بین‌المللی، این سازمان اقداماتی را به اجرا گذاشته است:

هیئت مدیره فنی، ساختار کمیته‌های فنی ISO را تأیید و تضمین می‌کند که هیچ همپوشانی یا شکافی در استانداردهای مختلف برای یک محصول یا خدمت، مگر با الزامات متفاوت، وجود ندارد.

ISO فعالیت‌های خود را با IEC و ITU (سه نهاد اصلی تدوین گر استانداردهای بین‌المللی) در چارچوب همکاری استانداردهای جهانی به‌گونه‌ای هماهنگ می‌کند تا هرگونه همپوشانی احتمالی بین استانداردهای تدوین شده توسط این سه نهاد اصلی را برطرف کند. این امر یک چالش خاص است، برای مثال فناوری‌های سریع و فناوری‌هایی که در آن الکترونیک در حال جایگزینی با اجزای مکانیکی است.

ISO با همکاری IEC، استانداردهای مشترکی را در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) منتشر می‌کند. ISO در حال اجرای تعدادی تفاهم نامه (MOU) و قراردادهای دیگر با نهادهای تدوینگر استاندارد مانند CEN و IEEE است.

ISO همکاری و هماهنگی با بیش از ۷۰۰ سازمان بین‌دولتی، سازمان‌های بین‌المللی تجارت و جامعه مدنی را پیگیری می‌کند.

۴-۷-۲ اقدامات نهاد ملی استانداردسازی

برای اینکه استانداردها سازگار و عاری از تضاد و به نفع جوامع کاربر باشند، در صورت لزوم، توصیه می‌شود فعالیت‌های استانداردسازی فعالانه در داخل کشور و همچنین در منطقه، هماهنگ شوند. در ابتدا، فعالیت‌های استانداردسازی در داخل هر نهاد استانداردسازی و پس از آن در بین نهادهای ملی مختلف دیگری که ممکن است وجود داشته باشند، هماهنگ شود. چنین هماهنگی نه تنها همپوشانی‌ها و تکرارها را به حداقل می‌رساند، بلکه استفاده کارآمد از منابع محدود متخصصان مشارکت‌کننده در استانداردسازی را نیز به همراه خواهد داشت. اقدامات معمول که انسجام را افزایش می‌دهند عبارتند از:

- همه نهادهای ملی عموماً باید از طریق رسانه‌های مناسب، اطلاعات مربوط به برنامه‌های کاری خود، به‌ویژه درخصوص پروژه‌های جدید را، در اسرع وقت به منظور کمک به درک مواردی که ممکن است باعث ایجاد همپوشانی و موازی‌کاری گردند و همچنین جلب حمایت زودهنگام و مشارکت کارشناسان، ارائه نمایند.

- همه نهادهای ملی باید قبل از شروع پروژه‌های جدید یک مطالعه کامل به منظور شناسایی پروژه‌های مکمل، مشابه یا تکراری که قبلاً وجود داشته، انجام دهند و نتایج آن در هر پیشنهاد جدید منعکس شود.
- در زمان تدوین یک استاندارد بین‌المللی یا منطقه‌ای، نهادهای ملی باید این نکته را مد نظر قرار دهند که ممکن است این استاندارد تدوین شود تا از تلاش‌های تکراری که می‌تواند منجر به واگرایی در نتایج آنها شود، اجتناب کنند.
- همه نهادهای ملی باید با حسن نیت و با حمایت از سیاست‌ها، رویه‌ها و توافقات، برای هماهنگ‌سازی فعالیت‌های استانداردسازی و حل و فصل تعارضات احتمالی تلاش کنند. یک اقدام با حسن نیت در مورد اصول استانداردسازی خوب، باید اقدامات اساسی، کامل و همه جانبه در عین احترام به ارزش‌ها، اهداف و عضویت‌های یکدیگر را نشان دهد و نهاد ملی استانداردسازی باید مستندات این اقدامات را حفظ کند.
- نهاد ملی استانداردسازی باید سیستمی داشته باشد که نقش احتمالی استانداردسازی در حمایت از قانون را شناسایی کند. در این زمینه، مشارکت مقامات و مسئولین دولتی به ویژه در مورد استانداردهایی که هدفشان حمایت از قانون است، ضروری می‌باشد.

۴-۸ اصل ششم: بُعد توسعه^۱

بعد توسعه با هدف فرآیند تحول اقتصادی و اجتماعی مبتنی بر عوامل فرهنگی و محیطی و تعاملات آنها، به عنوان مثال فرآیند بهبودبخشی یک کشور در حال توسعه از طریق انتقال دانش، مهارت و تسهیل دسترسی به بازارهای جهانی، انجام می‌شود. تصمیم کمیته TBT از در نظر گرفتن محدودیت‌های کشورهای در حال توسعه، به‌ویژه برای مشارکت مؤثر در تدوین استانداردها حمایت می‌کند. راه‌های ملموس برای تسهیل مشارکت کشورهای در حال توسعه در تدوین استانداردهای بین‌المللی باید جستجو شود. بی‌طرفی و بازبودن هر فرآیند استانداردسازی بین‌المللی مستلزم آن است که کشورهای در حال توسعه عملاً از این فرآیند مستثنی نشوند.

۴-۸-۱ اقدامات سازمان بین‌المللی استانداردسازی ISO

ISO تصدیق می‌کند که مشارکت روزافزون و مؤثر کشورهای در حال توسعه در استانداردسازی بین‌المللی اساساً مهم است و اعضای این کشورها برای بهره‌برداری کامل از ارزش استانداردها در حمایت از توسعه کشورشان به کمک خاصی نیاز دارند. از این رو، اقداماتی که ISO در این زمینه انجام داده است شامل موارد زیر است:

- کمیته DEVCO یک کمیته سیاستگذار ISO است که مدیریت و راهنمایی‌هایی را در مورد مسائل مربوط به کشورهای در حال توسعه ارائه می‌دهد.

¹ Development dimension

- کشورهای در حال توسعه برای مشارکت فعال در تدوین استانداردهای بین‌المللی از طریق برنامه توانمندسازی^۱ حمایت می‌شوند. این برنامه کشوری که نیاز به ظرفیت‌سازی دارد (اغلب یک کشور در حال توسعه) را قادر می‌سازد تا با کشور دیگری شریک شود، که کشور دوم می‌تواند آموزش دهد یا دانش و تجربه خود را به اشتراک بگذارد (به جزئیات مطروحه در زیر مراجعه کنید).
- واحد ظرفیت‌سازی ISO پروژه‌های تدوین فنی را که توسط کشورهای کمک‌کننده یا آژانس‌های آنها تامین مالی می‌شود، اجرا می‌کند. هدف این پروژه‌ها، ایجاد ظرفیت برای نهادهای ملی استانداردسازی در کشورهای در حال توسعه و تبدیل شدن به نهادهای استانداردسازی موثر، به‌ویژه با توجه به تدوین و انتشار استانداردهای ملی و مشارکت فعال آنها در استانداردسازی بین‌المللی، با هدایت برنامه عملیاتی^۲ ISO برای کشورهای در حال توسعه ۲۰۲۰-۲۰۱۶، است.
- کشورهای در حال توسعه از طریق برنامه حمایتی^۳ ISO نیز پشتیبانی می‌شوند.

برنامه عملیاتی ISO برای کشورهای در حال توسعه

برنامه عملیاتی ISO برای کشورهای در حال توسعه ۲۰۱۶-۲۰۲۰، بر اساس دو نسخه قبلی برنامه (۲۰۰۵-۲۰۱۰ و ۲۰۱۱-۲۰۱۵)، نتایج به دست آمده در ده سال گذشته و تجربیات تهیه شده است. در حالی که ISO، با حمایت اهداکنندگان، می‌تواند به اعضای کشورهای در حال توسعه در بهره‌مندی از عضویت خود کمک کند. اهداف برنامه تنها در صورتی محقق می‌شود که اعضا بتوانند از حقوق عضویت کامل خود در فعالیت‌های انجام شده بهره‌مند شوند. بنابراین اعضای کشورهای در حال توسعه باید نقش عمده‌ای در هدایت فرآیند پشتیبانی ظرفیت‌سازی ISO از طریق موارد زیر ایفا کنند:

- مشارکت فعال در تدوین برنامه (برنامه‌های فعلی و آتی)؛
 - ارائه ورودی خاص مرتبط با اجرای آن (به‌ویژه از طریق فرآیند ارزیابی نیازها)؛
 - تعهد به موفقیت برنامه در سطح نهاد ملی استانداردسازی و کمک به منابع برای اجرای برنامه؛
 - نظارت بر پیشرفت و ارزیابی نتایج.
- علاوه‌براین، کشورهای در حال توسعه عضو ISO، باید تمام تلاش خود را برای ارتقای استانداردسازی، به منظور تضمین مشارکت و حمایت ذینفعان و سازمان‌های مربوطه برای اجرای طرح به کار گیرند.

مشارکت در برنامه "روابط توانمندسازی" ISO

کشورهای در حال توسعه به دلایل مختلف، اعم از مالی، فنی یا رویه‌ای، مشارکت فعال در ISO و IEC را یک چالش می‌دانند. بنابراین نهادهای بین‌المللی استانداردسازی به دنبال راه‌ها و ابزارهایی برای افزایش مشارکت

¹ Twinning Programme

² Action Plan

³ Sponsorship Programme

اعضای کشورهای در حال توسعه هستند. برای مثال ISO یک "برنامه توانمند" ^۱ را معرفی کرده است. در یک رابطه ترکیبی، دو عضو با هم کار می کنند، یک عضو با تجربه تر «همکار اصلی» به عنوان رهبر برای ایجاد ظرفیت برای عضو دارای تجربه کمتر «همکار متقابل» (اغلب یک کشور در حال توسعه) عمل می کند. چهار احتمال برای اجرای برنامه توانمند وجود دارد که عبارتند از:

➤ **بین اعضای فعال:** این رابطه به عضوی که ممکن است هنوز سطح شایستگی لازم برای همکاری در موقعیت رهبری پروژه را نداشته باشد، اجازه می دهد تا فعالانه در تدوین استانداردها مشارکت کند. این برنامه، به همکار متقابل این امکان را می دهد که تجربه خاصی در رابطه با کار یک کمیته در سطوح بین المللی و ملی (از جمله نقش کمیته های ملی متناظر) و بینش و تجربه نسبت به تعهدات یک عضو فعال، کسب کند.

➤ **بین هماهنگ کننده ها:** در این رابطه همکار دوقلو این فرصت را دارد که مهارت ها و تجربه های مورد نیاز برای به عهده گرفتن مسئولیت گروه کاری را در آینده به دست آورد (مانند رهبری جلسات، ایجاد اجماع، مدیریت پروژه ها در سطح گروه کاری).

➤ **بین روسا و نایب رئیس ها:** در این رابطه همکار متقابل این فرصت را دارد که مهارت ها و مسئولیت های مورد نیاز برای به عهده گرفتن ریاست کمیته فنی یا فرعی در آینده را بیاموزد (مانند رهبری جلسات، ایجاد اجماع، و مدیریت پروژه ها در سطح کمیته فنی ISO).

➤ **بین دبیرخانه ها:** در این رابطه همکار متقابل این فرصت را دارد که مهارت ها و مسئولیت های لازم برای به عهده گرفتن نقش مدیر کمیته در آینده را بیاموزد (مانند آماده سازی جلسات، مدیریت پروژه ها و ارتقای کمیته).

۴-۸-۲ اقدامات نهاد ملی استانداردسازی

در سطح ملی، نهاد ملی استانداردسازی باید همه ذیربطان را در تدوین استانداردهای ملی درگیر کند و به منظور افزایش مشارکت آنها در فرآیند تدوین استانداردها از ایشان حمایت ویژه کند. توجه ویژه باید به گروه های ذیربط و در اقلیت صورت گیرد. در این رابطه، توجه به دامنه استاندارد و تأثیری که ممکن است بر گروه های مختلف جامعه داشته باشد (از جمله گروه های در اقلیت مانند سالمندان و افراد جوان، زنان، مصرف کنندگان، مشاغل کوچک و افرادی دارای محدودیت های فیزیکی مانند افراد آسیب پذیر) به منظور ارائه راه حل های متفاوت مرتبط برای تسهیل مشارکت مهم است. علاوه بر این، برای بهبود دسترسی به اطلاعات مربوط به فعالیت های استانداردسازی برای این گروه ها، در نظر گرفتن نحوه انتشار پیش نویس ها و اسناد نهایی شده مهم است تا اطلاعات بتواند تا حد امکان به طیف وسیعی از ذینفعان برسد.

^۱ جزئیات بیشتر را می توان در بروشور ISO مطالعه کرد: توانمند سازی برنده است - چگونه کشورهای در حال توسعه را در کار استانداردسازی مشارکت دهیم. نسخه ها را می توان از دبیرخانه مرکزی ISO دریافت یا از پرتال ISO دانلود کرد.

^۲ Participating-members

۴-۹ اصل هفتم: مشارکت ذینفعان

تقریباً تمام اصول GSP توسط مشارکت ذینفعان پشتیبانی می‌شود. مشارکت دادن دیگران برای تبدیل آنها به بخشی از فرآیند ضروری است. این امر اغلب مستلزم حجم زیادی از فعالیت‌های تبلیغاتی یا ترویجی است که دیگران را از مزایا و کاربرد استانداردها آگاه می‌کند. از میان این ذینفعان، گروه‌های ذیربط شناسایی می‌شوند و سپس در فرآیند تدوین استانداردها مشارکت می‌کنند.

۴-۹-۱ اقدامات سازمان بین‌المللی استانداردسازی ISO

ISO به اعضای خود تاکید دارد تا ذینفعان را درگیر و تشویق به مشارکت در تدوین استانداردها کنند. با توجه به اهمیت مشارکت ذینفعان، هیئت مدیره فنی ISO یک گروه ارزیابی فرایند (PEG) ایجاد و این گروه را مأمور کرد تا:

➤ وضعیت فعلی و امکان مدل‌های جایگزین عملیات تدوین استانداردها و مشارکت در ISO را بررسی کند

و

➤ فرآیندهای تصمیم‌گیری به روش اجماع و مشارکت ذینفعان در نهادهای ملی استانداردسازی و سازمان‌های رابط را بررسی کند، که ممکن است بر اعتبار استانداردهای ISO تأثیر بگذارد.

در سطح بین‌المللی، ISO جلب مشارکت ذینفعان فعال و سایر گروه‌های تأثیر گذار بر فرآیند را در دستور کار دارد. این به نوبه خود باعث ارتقا و حفظ وضعیت ISO به عنوان یک سازمان استاندارد سازی بین‌المللی قابل اعتماد می‌شود. این اقدامات شامل مشارکت در فعالیت‌های ارتباطی، جلسات و کارگاه‌های آموزشی سازمان‌های مختلف مانند: WTO، سازمان‌های زیرساخت کیفیت بین‌المللی مانند دفتر بین‌المللی اوزان و مقیاس (BIPM)، سازمان بین‌المللی اندازه‌شناسی قانونی (OIML)، مجمع بین‌المللی تأیید صلاحیت (IAF) و همکاری بین‌المللی تأیید صلاحیت آزمایشگاهی (ILAC)^۱، و سازمان‌های مختلف استانداردسازی بین‌المللی می‌باشد. ارتباط ISO با بسیاری از سازمان‌های استانداردسازی بین‌المللی و منطقه‌ای دیگر این منظر را کامل می‌کند. لیستی از این موارد را می‌توان در وب گاه ISO یافت.

۴-۹-۲ اقدامات نهاد ملی استانداردسازی

اولین اولویت برای نهاد ملی استانداردسازی ترسیم نمودار ذینفعان است. لازم به ذکر است که گروه ذینفعان، بزرگتر از گروه‌های ذیربط خواهد بود که در نهایت در تدوین یک استاندارد مشارکت دارند. ذینفعان شامل گروه‌های کاربران استاندارد، یا کسانی که مستقیماً تحت تأثیر اجرای استانداردها قرار می‌گیرند و همچنین طرف‌هایی که بر اقدامات NSB تأثیرگذارند شامل رسانه‌ها، مقامات، دانشگاه‌ها و گروه‌هایی که هزینه‌ای متحمل نشدند یا مزایای آن را تجربه نکرده‌اند، می‌باشد.

نهاد ملی استانداردسازی باید یک راهبرد تعاملی بلندمدت (شامل یک راهبرد ارتباطی) با ذینفعان خود برای ارتقای جایگاه خود در جامعه، در میان مقامات، تجارت و صنعت ایجاد و اجرا کند. به این ترتیب، نهاد ملی

¹ International Laboratory Accreditation Cooperation

استانداردسازی می‌تواند به موقعیتی فراگیر دست یابد و از این طریق پشتیبانی و منابع را برای ارتقای اهمیت استانداردسازی جذب کند. گروه‌های ذیربط درگیر در تدوین یک استاندارد از میان ذینفعان نشأت می‌گیرند و اگر NSB به خوبی با ذینفعان خود تعامل داشته‌باشد، ذیربطان تمایل بیشتری برای مشارکت در تدوین استانداردها به شیوه‌ای معنادار خواهند داشت.

۴-۱۰ اصل هشتم: تشریفات قانونی

منظور از تشریفات قانونی مجموعه‌ای از اقدامات رسمی است که به طور منظم و مطابق با اصول و قواعد تعیین شده انجام می‌شود. فرآیند مناسب باید در قلب همه فعالیت‌های تدوین استانداردها باشد، و تضمین کند که فرآیند باز، شفاف و برای همه مشارکت‌کنندگان شناخته شده‌است، یعنی هیچ غافلگیری وجود ندارد.

۴-۱۰-۱ اقدامات سازمان بین‌المللی استانداردسازی ISO

کل فرآیند تدوین استانداردهای بین‌المللی در دو سند به طور مشترک توسط سازمان‌های ISO و IEC به نام ISO/IEC directives منتشر شده‌است. یک متمم ادغامی توسط ISO به این اسناد افزوده می‌شود. این اسناد را می‌توان در وب گاه ISO یافت و عبارتند از:

- ▶ ISO/IEC Directives Part 1 and Consolidated ISO Supplement,
- ▶ ISO/IEC Directives Part 2 Principles to structure and draft documents,
- ▶ JTC 1 Supplement.

۴-۱۰-۲ اقدامات نهاد ملی استانداردسازی

مشابه ISO و IEC، هر نهاد ملی استانداردسازی باید استانداردها را مطابق روشی که در تشریفات قانونی مشخص می‌شود، تدوین کند. این بدان معنی است که اصول و قواعد باید به ذینفعان اطلاع‌رسانی شود. این اصول و قواعد باید با اسناد ISO/IEC directives و الزامات توافقنامه WTO TBT مطابقت داشته باشد. اگر نهاد ملی استانداردسازی یک سازمان دولتی باشد، غالباً چنین اصولی در قانون تأسیس نهاد ملی استانداردسازی نیز آمده‌است.

فرآیند تجدیدنظر در مورد عدم توافقات، عنصر مهمی است که باید به درستی تدوین شود. این امر فرصتی برای طرف‌های ذینفع فراهم می‌کند تا درخواست تجدید نظر کنند و به طور مستقل به آنها رسیدگی و تصمیم‌گیری شده و به ذینفعان ابلاغ شود. تجدیدنظرها و تصمیم‌ناشی از آن باید بر اساس اصل سلسه مراتب باشد، یعنی جایی که تجدیدنظرها در صورت لزوم به بالاترین سطح بعدی منتقل می‌شوند. مانند :

- یک گروه کاری از رئیس کمیته فنی فرعی درخواست می‌کند؛
- یک گروه کاری از رئیس کمیته فنی درخواست می‌کند، در صورتی که گروه کاری تحت کمیته فنی باشد؛
- یک کمیته فرعی از رئیس کمیته فنی درخواست می‌کند؛

- یک کمیته فنی از مدیریت نهاد ملی استانداردسازی درخواست می‌کند؛ یا
- مدیریت نهاد ملی استانداردسازی از هیئت مدیره یا شورای آن درخواست می‌کند.

۴-۱۱ اصل نهم: پذیرش ملی

یکی از اهداف اصلی استانداردسازی بین‌المللی تسهیل تجارت است. بنابراین، هنگامی که یک استاندارد بین‌المللی با مشارکت بسیاری تهیه و منتشر شد، این وظیفه هنوز کامل نشده است. از طرفی، منطقی نیست که یک استاندارد بین‌المللی تدوین شود، مگر اینکه نهاد های ملی استانداردسازی آن استاندارد بین‌المللی را در سطح ملی بپذیرند و سپس پیاده‌سازی کند.

بنابراین، به منظور تکمیل وظایف در سطح ملی، نهادهای ملی استانداردسازی عضو ISO، متعهد به ترویج، مشارکت و اجرای استانداردهای بین‌المللی مانند استانداردهای ISO و IEC و روش‌های ارزیابی انطباق می‌باشند. برخی از سازوکارهای موجود برای اعضای ISO شامل موارد زیر است:

- نهادهای عضو ISO می‌توانند استانداردهای این سازمان را به عنوان استانداردهای ملی بپذیرند و استانداردهای ملی متناقض را ابطال کنند.
- اعضای ملی می‌توانند استانداردهای پذیرش شده را بر اساس طرح قیمت‌گذاری خود بفروشند.
- کاربران می‌توانند یک استاندارد بین‌المللی را بدون اینکه به عنوان استاندارد ملی پذیرفته شده باشد، پیاده‌سازی کنند.

با این حال، پذیرش استانداردهای بین‌المللی بهترین راه برای اطمینان از یک سیستم استاندارد منسجم و مرتبط در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی است. پذیرش استانداردهای بین‌المللی به‌ویژه برای کشورهای در حال توسعه از اصول خوب استانداردسازی است. همچنین این موضوع مورد تأکید توافقنامه TBT است. راهنمای ISO/IEC Guide 21-1 فرآیند پذیرش استانداردهای بین‌المللی و ترویج آنها در سطح ملی را شرح می‌دهد.